CRNA GORA
AGENCIJA ZA CIVILNO VAZDUHOPLOVSTVO

UPUTSTVO

FORMAT IZVJEŠTAVANJA UZ KORIŠĆENJE UOBIČAJENOG IZVJEŠTAJA O USLOVIMA NA POLETNO-SLETNOJ STAZI

REPORTING FORMAT USING STANDARD RUNWAY CONDITION REPORT

ADR–UPU–001	
Izdanje	1.0
Datum	03.03.2020.
OPŠTA UPOTREBA	

SADRŽAJ

SADRŽAJ 1
LISTA SAGLASNOSTI 2
LISTA IZMJENA DOKUMENTA 3
LISTA VAŽEĆIH STRANICA 4
LISTA DISTRIBUCIJE 5
UVOD 6
1. OPERATIVNO UPRAVLJANJE AERODROMA 7
1.1 Stanje površine poletno-sletne staze procjena i izvještavanje 7
1.1.1 Opšte 7
1.1.2 Ciljevi 8
1.1.3 Operativne prakse 10
2. ODRŽAVANJE OPERATIVNE POVRŠINE AERODROMA 21
PRILOG 1 – METODE PROCJENE STANJA POVRŠINE POLETNO-SLETNE STAZE 29

LISTA SAGLASNOSTI

Funkcija	Ime, prezime i potpis	Datum
Nosilac izrade		
Nadzornik I za projektovanje, rekonstrukciju, označavanje i održavanje aerodroma	Milan Avramović	03.03.2020.
Saglasni		
Direktor Sektora za sigurnost vazdušnog saobraćaja	Mileta Nikolić	03.03.2020.
Menadžer sistema za praćenje usklađenosti	Dragan Popović	03.03.2020.
Samostalni savjetnik za pravne poslove	Gordana Šoškić	03.03.2020.
Pomoćnik direktora	Renato Brkanović	03.03.2020.
Direktor	Dragan Đurović	03.03.2020.

LISTA IZMJENA DOKUMENTA

Izdanje	Datum	Razlog izmjene	Promijenjene strane
1.0	03.03.2020.	Inicijalno izdanje	Sve

LISTA VAŽEĆIH STRANICA

Strana	Izdanje	Datum	Strana	Izdanje	Datum
1	1.0	03.03.2020.	17	1.0	03.03.2020.
2	1.0	03.03.2020.	18	1.0	03.03.2020.
3	1.0	03.03.2020.	19	1.0	03.03.2020.
4	1.0	03.03.2020.	20	1.0	03.03.2020.
5	1.0	03.03.2020.	21	1.0	03.03.2020.
6	1.0	03.03.2020.	22	1.0	03.03.2020.
7	1.0	03.03.2020.	23	1.0	03.03.2020.
8	1.0	03.03.2020.	24	1.0	03.03.2020.
9	1.0	03.03.2020.	25	1.0	03.03.2020.
10	1.0	03.03.2020.	26	1.0	03.03.2020.
11	1.0	03.03.2020.	27	1.0	03.03.2020.
12	1.0	03.03.2020.	28	1.0	03.03.2020.
13	1.0	03.03.2020.	29	1.0	03.03.2020.
14	1.0	03.03.2020.	30	1.0	03.03.2020.
15	1.0	03.03.2020.	31	1.0	03.03.2020.
16	1.0	03.03.2020.			

	Ime i prezime	Datum	Potpis
Nosilac izrade	Milan Avramović	03.03.2020.	
Menadžer sistema za praćenje usklađenosti	Dragan Popović	03.03.2020.	

LISTA DISTRIBUCIJE

Lokacija	Format	Količina
Direktor	Elektronska kopija	1
Pomoćnik direktora	Elektronska kopija	1
Direktor Sektora za sigurnost vazdušnog saobraćaja	Elektronska kopija	1
Menadžer sistema za praćenje usklađenosti	Elektronska kopija Original	1 1
Zaposleni Odsjeka aerodroma	Elektronska kopija	Svim zaposlenima Odsjeka aerodroma
Arhiva	Elektronska kopija Original	1 1
Internet stranica Agencije	Elektronska kopija	1

UVOD

Uputstvom – Format izvještavanja uz korišćenje uobičajenog izvještaja o uslovima na poletno-sletnoj stazi (u daljem tekstu: Uputstvo) utvrđuju se smjernice i uputstva za procjenu stanja poletno-sletne staze i izvještavanje o stanju poletno-sletne staze.

Uputstvo je namijenjeno stručnom osoblju Agencije za civilno vazduhoplovstvo i vazduhoplovnim subjektima.

Uputstvo se primjenjuje od 5. novembra 2020. godine.

1. OPERATIVNO UPRAVLJANJE AERODROMA

1.1 Stanje površine poletno-sletne staze procjena i izvještavanje

1.1.1 Opšte

1.1.1.1 Procjena i izvještavanje stanja operativne površine i povezanih objekata je neophodno kako bi se posadi vazduhoplova pružile informacije potrebne za sigurne operacije aviona. Izvještaj o stanju poletno-sletne staze (u daljem tekstu: „RCR“) koristi se za prijavljivanje procijenjenih informacija.

1.1.1.2 Na globalnom nivou, operativne površine izložene su mnoštvu klimatskih uslova i prema tome mogu se pojaviti značajne razlike u stanju koje se prijavljuje. RCR opisuje osnovnu strukturu primjenljivu za sve ove klimatske varijacije. Procjena stanja površine poletno-sletne staze oslanja se na velikom broju tehnika i za većinu situacija se može naći više od jednog rješenja.

Napomena.–*Smjernice o metodama procjene stanja površine poletno-sletne staze date su u Prilogu 1 ovog uputstva.*

1.1.1.3 Filozofija RCR-a je da operator aerodroma procjenjuje uslove na površini poletno-sletne staze kad god su na operativnoj poletno-sletnoj stazi prisutni voda, snijeg, bljuzgavica, led ili mraz. Sa stanovišta ove procjene navodi se kod stanja poletno-sletne staze (u daljem tekstu: „RWYCC“) i opis površine poletno-sletne staze koji se mogu koristiti od strane posade za izračunavanje performansi aviona. Ovaj format, na osnovu tipa, dubine i pokrivenosti kontaminanata, predstavlja najbolju procjenu stanja površine poletno-sletne staze od strane operatora vazduhoplova. Međutim, sve ostale relevantne informacije biće uzete u obzir i ažurirane, a izmjene stanja će se prijavljivati bez odlaganja.

1.1.1.4 RWYCC odražava sposobnost kočenja u odnosu na stanje površine. Uz ove informacije letačka posada može, iz pruženih informacija o performansama od strane proizvođača aviona, da izračuna neophodnu dužinu za zaustavljanje vazduhoplova na prilazu pod preovlađujućim uslovima.

1.1.1.5 Operativni zahtjevi iz 1.1.1.3 potiču iz Aneksa 6 ICAO – *Operacija vazduhoplova*, Dio I – *Međunarodni komercijalni vazdušni saobraćaj – Avioni* i Aneks *8 ICAO – Plovidbenost vazduhoplova* sa ciljem postizanja željenog nivoa sigurnosti za operacije aviona.

1.1.1.6 Aneks 14, tom I sadrži visok nivo SARP-ova povezanih sa procjenom i izvještavanjem o stanju površine poletno-sletne staze. Pomenuti ciljevi i operativne prakse opisani su u 1.1.2 i 1.1.3.

1.1.1.7 Operativne prakse namijenjene su da zadovolje zahtjeve sintakse za širenjem i objavljivanjem navedenim u Aneksu 15 ICAO – Usluge vazduhoplovnog informisanja i procedure za usluge u vazdušnoj plovidbi – Upravljanje vazdušnim saobraćajem (PANS-ATM, Dok. 4444).

Napomena.–Iz praktičnih razloga, informativni niz RCR-a privremeno je uključen u Aneks 15 kao revizija SNOWTAM formata.

1.1.1.8 Kada je poletno-sletna staza u potpunosti ili djelimično prekrivena stajaćom vodom, snijegom, bljuzgavicom, ledom ili mrazom, ili je vlažna zbog čišćenja ili tretiranja snijega, bljuzgavice, leda ili mraza, izvještaj o stanju poletno-sletne staze treba da bude distribuiran putem AIS i ATS usluga. Kada je poletno-sletna staza vlažna, ali ne zbog prisustva stajaće vode, snijega, bljuzgavice leda ili mraza, procijenjene informacije treba da se distribuiraju korišćenjem izvještaja o stanju poletno-sletne staze samo putem ATS-a.

Napomena.– Operativno relevantne informacije koje se odnose na rulne staze i platforme obuhvaćene su odjeljkom za upoznavanje sa situacijom RCR-a.

1.1.1.9 Operativne prakse opisuju procedure za ispunjavanje operativno potrebnih informacija za letačku posadu i dispečere za naredne odjeljke:

a) izračunavanje performansi polijetanja i slijetanja aviona:

   i. priprema leta – predplaniranje prije početka leta:
      – polijetanje sa poletno-sletne staze; i
      – slijetanje na odredišni aerodrom ili na alternativni aerodrom;

   ii. u letu – kada se ocjenjuje nastavak leta; i
      – prije slijetanja na poletno-sletnu stazu; i

b) upoznavanje sa situacijom stanja površine na rulnim stazama i platformama.

1.1.2 Ciljevi

1.1.2.1 *RWYCC* se izvještava za svaku trećinu procijenjene poletno-sletne staze.

1.1.2.2 Proces procjene uključuje:

a) procjenu i izvještavanje o stanju operativne površine;
b) pružanje prikupljenih i procijenjenih informacija u ispravnom formatu; i
c) izvještavanje o značajnim promjenama bez odlaganja.

1.1.2.3 Informacije koje se prijavljuju moraju biti u skladu sa RCR-om koji se sastoji od:

a) odjeljka za izračunavanje performansi aviona; i
b) odjeljka o upoznavanju sa situacijom.

1.1.2.4 Podaci koji treba da budu uključeni u informativni niz sljedećim redosljedom koristeći samo karaktere kompatibilne za AIS:

a) odjeljak za izračunavanje performansi aviona;

i) indikator lokacije aerodroma;
ii) datum i vrijeme procjene;
iii) manji broj oznake praga poletno-sletne staze;
iv) RWYCC za svaku trećinu poletno-sletne staze;
v) procenat pokrivenosti kontaminantom za svaku trećinu poletno-sletne staze;
vi) dubina rastresitog kontaminata za svaku trećinu poletno-sletne staze;
vii) opis stanja za svaku trećinu poletno-sletne staze; i
viii) širina poletno-sletne staze na koju se primjenjuju RWYCC, ako je manja od objavljene širine.

b) odjeljak o upoznavanju sa situacijom:

i) smanjena dužina poletno-sletne staze;
ii) niska mećava na poletno-sletnoj stazi;
iii) rastresiti pijesak na poletno-sletnoj stazi;
iv) hemijsko tretiranje na poletno-sletnoj stazi;
v) sniježni nanosi na poletno-sletnoj stazi;
vi) sniježni nanosi na rulnoj stazi;
vii) sniježni nanosi pored poletno-sletne staze;
viii) stanje rulne staze;
ix) stanje platforme;
x) vrijednosti izmjerenog koeficijenta trenja koje su odobrene od strane države i objavljene; i
xi) primjedbe navedene razumljivim jezikom.

1.1.2.5 Sintaksa informacije za širenje, kako je opisano u RCR obrascu u Aneksu 15, dodatku 2, utvrđuje se prema operativnim potrebama letačke posade i sposobnosti obučenog osoblja da pruža informacije koje proističu iz procjene.

Napomena.– Iz praktičnih razloga, RCR informativni niz privremeno je uključen u Aneks 15 – Usluge vazduhoplovnog informisanja *kao pregled SNOWTAM formata.*

1.1.2.6 Prilikom pružanja procijenjenih informacija putem RCR-a strogo se poštuje zahtjev za sintaksom iz tačke 1.1.2.5.

1.1.3 Operativne prakse

Napomena.– Ovaj odjeljak obuhvata posebne operativne prakse i načine na koje se one primjenjuju u cilju postizanja osnovnih principa definisanih u tački 1.1.2 – ciljevi.

1.1.3.1 Izvještavanje, u skladu sa izvještajem o stanju poletno-sletne staze, započinje onda kada dođe do značajnih promjena stanja površine poletno-sletne staze zbog pojave vode, snijega, bljuzgavice, leda ili mraza.

1.1.3.2 Proces izvještavanja o stanju poletno-sletne staze će biti sprovođen kako bi svaka značajna promjena stanja bila prijavljena sve do trenutka kada poletno-sletna staza više nije kontaminirana. Kada nastane ovakva situacija, aerodrom će izdati izvještaj o stanju poletno-sletne staze u kojem se navodi da je poletno-sletna staza vlažna ili suva, po potrebi.

1.1.3.3 Promjena stanja površine poletno-sletne staze koja se koristi u izvještaju o stanju poletno-sletne staze smatra se značajnom kad god postoji:

a) bilo kakva promjena u RWYCC;
b) bilo kakva promjena u tipu kontaminanta;
c) bilo kakva promjena u prijavljenom procentu pokrivenosti prema tabeli II-1-1;
d) bilo kakva promjena u dubini kontaminanta prema tabeli II-1-2; i
e) bilo koje druge informacije, (na primjer: izvještaj pilota o kočenju vazduhoplova na poletno-sletnoj stazi), za koje se prema korišćenim tehnikama procjene zna da su značajne.

Izvještaj o stanju poletno-sletne staze – odjeljak za izračunavanje performansi aviona

1.1.3.4 Odjeljak za izračunavanje performansi aviona predstavlja niz grupisanih informacija koji je odvojen razmakom „ “ a završava se karakterima „≪≡“. Na ovaj način se podaci odjeljka za izračunavanje performansi aviona razlikuju od narednog odjeljka o upoznavanju sa situacijom ili narednog odjeljka za izračunavanje performansi aviona druge poletno-sletne staze.

Informacije koje će biti obuhvaćene ovim odjeljkom sastoje se od sljedećeg.

a) **Indikatora lokacije aerodroma**: četvoroslovni ICAO indikator lokacije u skladu sa Dok. 7910, *indikatori lokacije*.

Ova informacija je obavezna.

crnogorski jezik	*english*
Format: nnnn	Format: nnnn
Primjer: ENZH	Example: ENZH

b) **Datum i vrijeme procjene**: datum i vrijeme (UTC) izvršene procjene od strane obučenog osoblja.

Ova informacija je obavezna.

crnogorski jezik	*english*
Format: MMDDhhmm	Format: MMDDhhmm
Primjer: 09111357	Example: 09111357

c) **manji broj oznake praga poletno-sletne staze**: broj od dva ili tri karaktera koji identifikuje poletno-sletnu stazu za koju se vrši i izvještava procjena.

Ova informacija je obavezna.

crnogorski jezik	*english*
Format: nn[L] *ili* nn[C] *ili* nn[R]	Format: nn[L] *or* nn[C] *or* nn[R]
Primjer: 09L	Example: 09L

d) **Kod stanja poletno-sletne staze za svaku trećinu poletno-sletne staze**: jednocifreni broj kojim se identifikuje procijenjeni RWYCC za svaku trećinu poletno-sletne staze. Kodovi se popunjavaju u grupi od tri karaktera odvojena kosom crtom „/“ za svaku trećinu. Raspored trećina poletno-sletne staze se postavlja redosljedom od nižeg broja oznake praga poletno-sletne staze.
Ova informacija je obavezna.

Kada ATS prenosi informacije o stanju površine poletno-sletne staze letačkim posadama, odjeljci su, ipak, označeni kao prvi, drugi ili treći dio poletno-sletne staze. Prvi dio uvijek podrazumijeva prvu trećinu poletno-sletne staze u pravcu slijetanja ili polijetanja, kako je prikazano na slikama II-1-1 i II-1-2 i detaljno objašnjeno u PANS-ATM-u (Dok. 4444).

crnogorski jezik	*english*
Format: n/n/n	Format: n/n/n
Primjer: 5/5/2	Example: 5/5/2

Napomena 1.– Promjena u RWYCC od, recimo, 5/2/2 do 5/5/3 smatra se značajnom. (vidjeti dalje primjere u nastavku).

Napomena 2.– Promjena u RWYCC zahtijeva potpunu procjenu uzimajući u obzir sve dostupne informacije.

Napomena 3.– Procedure za određivanje RWYCC dostupne su u tačkama 1.1.3.12 do 1.1.3.16.

e) **procenat pokrivenosti kontaminantom za svaku trećinu poletno-sletne staze**: broj kojim se identifikuje procenat pokrivenosti. Vrijednost procenata se izvještava u

grupi sa najviše devet karaktera odvojenih „/“ za svaku trećinu poletno-sletne staze. Procjena se zasniva na ravnomjernoj raspodjeli unutar trećina poletno-sletne staze koristeći smjernice u tabeli II-1-1.
Ove informacije su uslovne. Ne izvještava se za jednu trećinu poletno-sletne staze ako je suva ili pokrivena sa manje od 10 procenata.

crnogorski jezik	*english*
Format: [n]nn/[n]nn/[n]nn	Format: [n]nn/[n]nn/[n]nn
Primjer: 25/50/100 NR/50/100 ako je pokrivenost kontaminantom manja od 10% u prvoj trećini 25/NR/100 ako je pokrivenost kontaminantom manja od 10% u srednjoj trećini 25/50/NR ako je pokrivenost kontaminantom manja od 10% u posljednjoj trećini	Example: 25/50/100 NR/50/100 if contaminant coverage is less than 10% in the first third 25/NR/100 if contaminant coverage is less than 10% in the middle third 25/50/NR if contaminant coverage is less than 10% in the last third

Uz neravnomjernu distribuciju kontaminanata, dodatne informacije treba da se pruže u dijelu za primjedbe razumljivim jezikom odjeljka o upoznavanju sa situacijom koji se nalazi u izvještaju o stanju poletno-sletne staze. Kada je to moguće, treba koristiti standardizovani tekst.

Napomena.– Kada se ne prijavljuju nikakve informacije, unesite „NR“ na njegovom relevantnom položaju u poruci kako bi se korisniku ukazalo da nema informacija (/NR/).

f) **Dubina rastresitog kontaminanta: suv snijeg, vlažan snijeg, bljuzgavica ili stajaća voda za svaku trećinu poletno-sletne staze**: dvocifren ili trocifren broj koji predstavlja procijenjenu dubinu (mm) kontaminanta za svaku trećinu piste. Podaci za dubinu kontaminata se izvještavaju u grupi od šest do devet karaktera odvojenih kosom crtom „/“ za svaku trećinu poletno-sletne staze kako je definisano u tabeli II-1-2. Procjena se zasniva na ravnomjernoj raspodjeli unutar trećina poletno-sletne staze kako je procijenjeno od strane obučenog osoblja. Ako su mjerenja uključena kao dio procesa procjene, konačne vrijednosti u izvještaju se i dalje prijavljuju kao procijenjene dubine, budući da je obučeno osoblje donijelo svoju odluku na rezultatima izmjerenih dubina koje su odgovarajuće za trećinu poletno-sletne staze.

crnogorski jezik	*english*
Format: [n]nn/[n]nn/[n]nn	Format: [n]nn/[n]nn/[n]nn
Primjeri: 04/06/12 [STAJAĆA VODA] 02/04/09 [BLJUZGAVICA]	Examples: 04/06/12 [STANDING WATER] 02/04/09 [SLUSH]

02/05/10 [VLAŽAN SNIJEG ili VLAŽAN SNIJEG NA...] 02/20/100 [SUV SNIJEG ili SUV SNIJEG NA] NR/NR/100 [SUV SNIJEG samo u posljednjoj trećini]	02/05/10 [WET SNOW or WET SNOW ON TOP OF ...] 02/20/100 [DRY SNOW or DRY SNOW ON TOP OF] NR/NR/100 [DRY SNOW in the last third only]

Ova informacija je uslovna. Izvještava se samo SUV SNIJEG, VLAŽAN SNIJEG, BLJUZGAVICA i STAJAĆA VODA.

Primjer izvještavanja dubine kontaminanta kad god postoji značajna promjena

1) Nakon prve procjene stanja poletno-sletne staze, izrađuje se **prvi izvještaj o stanju poletno-sletne staze**. Početni izvještaj je:

crnogorski jezik	*english*
5/5/5 100/100/100 02/02/02 BLJUZGAVICA/BLJUZGAVICA/BLJUZGAVICA	5/5/5 100/100/100 02/02/02 SLUSH/SLUSH/SLUSH

Napomena.– U ovom primjeru se ne koristi puni informativni niz.

2) Uz stalne padavine, potrebno je sačiniti novi izvještaj o stanju poletno-sletne staze jer se naknadnom procjenom otkriva promjena u kodu stanja poletno-sletne staze. Stoga je **drugi izvještaj o stanju poletno-sletne staze** sačinjen kao:

crnogorski jezik	*english*
2/2/2 100/100/100 03/03/03 BLJUZGAVICA/ BLJUZGAVICA/BLJUZGAVICA	2/2/2 100/100/100 03/03/03 SLUSH/SLUSH/SLUSH

3) Uz još više padavina, daljom procjenom se otkriva da se dubina padavina povećala sa 3 mm do 5 mm cijelom dužinom poletno-sletne staze. Međutim, novi izvještaj o stanju poletno-sletne staze se **ne zahtijeva** jer nije došlo do promjene koda stanja poletno-sletne staze (promjena dubine je manja od značajne promjene praga od 3 mm).

4) Finalnom procjenom padavina se otkriva da se dubina povećala za 7 mm. Novi kod stanja poletno-sletne staze se zahtijeva jer je promjena dubine posljednjeg izvještaja o stanju poletno-sletne staze (**drugi kod stanja poletno-sletne staze**) npr. sa 3 mm na 7 mm veća nego značajna promjena praga od 3 mm. Stoga je **treći izvještaj o stanju poletno-sletne staze** sačinjen kao u nastavku:

crnogorski jezik	*english*
2/2/2 100/100/100 07/07/07 BLJUZGAVICA/BLJUZGAVICA/BLJUZGAVICA	2/2/2 100/100/100 07/07/07 SLUSH/SLUSH/SLUSH

Za kontaminante osim STAJAĆE VODE, BLJUZGAVICE, VLAŽNOG SNIJEGA ili SUVOG SNIJEGA dubina se ne prijavljuje. Pozicija ove vrste informacija u informativnom nizu se zatim identifikuje putem /NR/.

crnogorski jezik	*english*
Primjer: /NR/	Example: /NR/

Kada dubina kontaminanata značajno varira unutar trećine poletno-sletne staze, dodatne informacije treba da se pruže u dijelu za primjedbe razumljivim jezikom odjeljka o upoznavanju sa situacijom koji se nalazi u izvještaju o stanju poletno-sletne staze.

Napomena.– U ovom kontekstu, značajna varijacija dubine bočnog pravca je više nego dvostruko veća od naznačene dubine u koloni 3 tabele II-1-2. Dalje informacije su dostupne u Cirkularu 329 –Procjena, mjerenje i izvještavanje o stanju površine poletno-sletne staze.

g) **Opis stanja za svaku trećinu poletno-sletne staze**: izvještava se velikim slovima koristeći izraze navedene u tački 2.9.5 Aneksa 14, tom I. Ovi izrazi su usklađeni sa izrazima koji se koriste u Standardima i preporučenim praksama u Aneksima 6,8, 11 i 15. Stanje tipa prijavljuje se bilo kojim od sljedećih opisa stanja tipa za svaku trećinu poletno-sletne staze i odvaja se kosom crtom „/“.

Ove informacije su obavezne.

ZBIJENI SNIJEG
SUVO
SUVI SNIJEG
SUVI SNIJEG NA ZBIJENOM SNIJEGU
SUVI SNIJEG NA LEDU
MRAZ
LED
BLJUZGAVICA
STAJAĆA VODA
VODA NA ZBIJENOM SNIJEGU
VLAŽNO
VLAŽAN LED
VLAŽAN SNIJEG
VLAŽAN SNIJEG NA ZBIJENOM SNIJEGU
VLAŽAN SNIJEG NA LEDU

crnogorski jezik	*english*
Format: nnnn/nnnn/nnnn	Format: nnnn/nnnn/nnnn
Primjer: SUVI SNIJEG NA ZBIJENOM SNIJEGU/VLAŽAN SNIJEG NA ZBIJENOM SNIJEGU/VODA NA ZBIJENOM SNIJEGU	Example: DRY SNOW ON TOP OF COMPACTED SNOW/WET SNOW ON TOP OF COMPACTED SNOW/WATER ON TOP OF COMPACTED SNOW

Širina poletno-sletne staze na koju se primjenjuju RWYCC ukoliko je manja od objavljene širine je dvocifreni broj koji predstavlja širinu očišćene poletno-sletne staze u metrima.

Ove informacije nisu obavezne.

crnogorski jezik	*english*
Format: nn	Format: nn
Primjer: 30	Example: 30

Ako očišćena širina poletno-sletne staze nije simetrična duž centralne linije, dodatne informacije treba da se pruže u dijelu za primjedbe razumljivim jezikom odjeljka o upoznavanju sa situacijom koji se nalazi u izvještaju o stanju poletno-sletne staze.

Izvještaj o stanju poletno-sletne staze – odjeljak o upoznavanju sa situacijom:

1.1.3.5 Sve pojedinačne poruke u odjeljku o upoznavanju sa situacijom završavaju se tačkom. Na ovaj način se određena poruka razlikuje od naredne poruke (narednih poruka).

Informacije koje će biti obuhvaćene ovim odjeljkom sastoje se od sljedećeg:

a) **Smanjene dužine poletno-sletne staze**

Ove informacije su uslovne kada je NOTAM objavljen sa novim nizom objavljenih dužina koje utiču na LDA.

crnogorski jezik	*english*
Format: Standardizovani tekst RWY nn [L] *ili* nn [C] *ili* nn [R] LDA SMANJENA NA [n]nnn	Format: Standardized fixed text RWY nn [L] or nn [C] or nn [R] LDA REDUCED TO [n]nnn
Primjer: RWY 22L LDA SMANJENA NA 1450	Example: RWY 22L LDA REDUCED TO 1450

b) **Niska mećava na poletno-sletnoj stazi**

Ove informacije nisu obavezne.

crnogorski jezik	*english*
Format: Standardizovani tekst	Format: Standardized fixed text
Primjer: NISKA MEĆAVA.	Example: DRIFTING SNOW.

c) **Rastresiti pijesak na poletno-sletnoj-stazi** **Loose sand on the runway**

Ove informacije nisu obavezne.

crnogorski jezik	*english*
Format: RWY nn[L] or nn[C] or nn[R] rastresiti pijesak	Format: RWY nn[L] or nn[C] or nn[R] LOOSE SAND
Primjer: RWY 02R RASTRESITI PIJESAK	Example: RWY 02R LOOSE SAND

d) **Hemijsko tretiranje poletno-sletne staze**

Ove informacije su obavezne.

crnogorski jezik	*english*
Format: RWY nn[L] *ili* nn[C] *ili* nn[R] HEMIJSKI TRETIRAN	Format: RWY nn[L] *or* nn[C] *or* nn[R] CHEMICALLY TREATED
Primjer: RWY 06 HEMIJSKI TRETIRAN.	Example: RWY 06 CHEMICALLY TREATED.

e) **Sniježni nanosi na poletno-sletnoj stazi**

Ove informacije nisu obavezne.
Lijeva ili desna udaljenost u metrima od centralne linije.

crnogorski jezik	*english*
Format: RWY nn[L] *ili* nn[C] *ili* nn[R] SNIJEŽNI NANOS Lnn ili Rnn ili LRnn FM CL	Format: RWY nn[L] *or* nn[C] *or* nn[R] SNOWBANK Lnn *or* Rnn *or* LRnn FM CL
Primjer: RWY 06L SNIJEŽNI NANOS LR19 FM CL.	Example: RWY 06L SNOWBANK LR19 FM CL.

f) **Sniježni nanosi na rulnoj stazi**

Ove informacije nisu obavezne.
Lijeva ili desna udaljenost u metrima od centralne linije.

crnogorski jezik	*english*
Format: TWY [nn]n SNIJEŽNI NNANOS Lnn *ili* Rnn *ili* LRnn FM CL	Format: TWY [nn]n SNOWBANK Lnn *or* Rnn *or* LRnn FM CL
Primjer: TWY A SNIJEŽNI NANOS LR20 FM CL.	Example: TWY A SNOWBANK LR20 FM CL.

g) **Sniježni nanosi pored poletno-sletne staze koji probijaju profil poletno-sletne staze a koji je opisan u planu aerodroma za vrijeme snijega**.

Ove informacije nisu obavezne.

crnogorski jezik	*english*
Format: RWY nn[L] *ili* nn[C] *ili* nn[R] SUSJEDNI SNIJEŽNI NANOSI	Format: RWY nn[L] *or* nn[C] *or* nn[R] ADJACENT SNOWBANKS
Primjer: RWY 06R SUSJEDNI SNIJEŽNI NANOSI.	Example: RWY 06R ADJACENT SNOWBANKS.

h) **Stanje rulne staze**

Ove informacije nisu obavezne.

crnogorski jezik	*english*
Format: TWY [nn]n LOŠE	Format: TWY [nn]n POOR
Primjer: TWY B LOŠE.	Example: TWY B POOR.

i) **Stanje platforme**

Ove informacije nisu obavezne.

crnogorski jezik	*english*
Format: LOŠE [nnnn] STANJE PLATFORME	Format: APRON [nnnn] POOR
Primjer: LOŠE STANJE PLATFORME NA SJEVERNOJ STRANI.	Example: APRON NORTH POOR.

j) **Korišćenje izmjerenog koeficijenta trenja odobreno i objavljeno od strane države**

Ove informacije nisu obavezne.

Format: *[Format propisan od strane države i povezane procedure]*	Format: *[State set format and associated procedures]*
Primjer: *[Funkcija formata propisanog od strane države i povezane procedure].*	Example: *[Function of State set format and associated procedures].*

k) **Primjedbe na razumljivom jeziku uz korišćenje samo dozvoljenih karaktera velikim slovima**

Kada je to moguće, treba da se izradi standardizovani tekst.

Ove informacije nisu obavezne.

Format: Kombinacija dozvoljenih karaktera kada se korišćenjem tačke « . » označava kraj poruke.

Dozvoljeni karakteri:
A B C D E F G H I J K LM N O P Q R S T U V W X Y Z
0 1 2 3 4 5 6 7 8 9
/ [kosa crta] "." [tačka]" " [razmak]
Potpuni informacioni niz

1.1.3.6 Primjer potpunog informacionog niza pripremljenog za širenje je sljedeći:

[COM zaglavlje i skraćeno zaglavlje] (Završeno od strane AIS)
GG EADBZQZX EADNZQZX EADSZQZX
070645 EADDYNYX
SWEA0151 EADD 02170055
SNOWTAM 0151

[Odjeljak za izračunavanje performansi aviona]
EADD 02170055 09L 5/5/5 100/100/100 NR/NR/NR VLAŽNO/VLAŽNO/VLAŽNO
EADD 02170135 09R 5/4/3 100/50/75 NR/06/06 VLAŽNO/BLJUZGAVICA/ BLJUZGAVICA
EADD 02170225 09C 3/2/1 75/100/100 06/12/12 BLJUZGAVICA/VLAŽAN SNIJEG/VLAŽAN SNIJEG

[Odjeljak o upoznavanju sa situacijom]
RWY 09L SNIJEŽNI NANOS R20 FM CL. RWY 09R SUSJEDNI SNIJEŽNI NANOS. TWY B LOŠE. LOŠE STANJE PLATFORMA NA SJEVERNOJ STRANI.

Procjena poletno-sletne staze i dodjela koda stanja poletno-sletne staze

1.1.3.7 Procijenjeni RWYCC koji se izvještava za svaku trećinu poletno-sletne staze utvrđuje se sljedeći proceduru opisanu u 1.1.3.12 do 1.1.3.16.

Napomena.–Smjernice o metodama procjene stanja površine poletno-sletne staze, uključujući određivanje klizave i vlažne poletno-sletne staze, date su u prilogu 1 ovog uputstva.

1.1.3.8 Ako je 25% ili manje područja trećine poletno-sletne staze vlažno ili prekriveno kontaminantom, RWYCC 6 se prijavljuje.

1.1.3.9 Ako distribucija kontaminanta nije jednoobrazna, lokacija područja koje je vlažno ili pokriveno kontaminantom opisuje se u dijelu za primjedbe razumljivim jezikom odjeljka o upoznavanju sa situacijom koji se nalazi u izvještaju o stanju poletno-sletne staze.

1.1.3.10 Opis stanja površine poletno-sletne staze pruža se korišćenjem izraza kontaminacije opisanih velikim slovima u tabeli II-1-3 – *Procjenjivanje koda stanja poletno-sletne staze (RWYCC)*.

1.1.3.11 Ako je prisutno više kontaminanata, gdje je ukupna pokrivenost veća od 25 procenata, ali nijedan kontaminant ne pokriva više od 25 procenata bilo koje trećine piste, RWYCC se zasniva na procjeni obučenog osoblja, uzimajući u obzir sa kojim će se kontaminantom avion najvjerovatnije suočiti i koji je njegov mogući uticaj na performanse aviona.

1.1.3.12 RWYCC se određuje korišćenjem tabele II-1-3.

1.1.3.13 Varijable u tabeli II-1-3 koje mogu da utiču na kod stanja poletno-sletne staze su:

a) tip kontaminanta;
b) dubina kontaminanta; i
c) spoljna temperatura vazduha. Kada je moguće, poželjno je da se koristi temperatura površine poletno-sletne staze.

Napomena.– Na temperaturama vazduha od plus 3 stepena celzijusa i nižim, sa širenjem tačke rosišta od 3 stepena celzijusa ili manje, stanje površine poletno-sletne staze može biti klizavije nego što je naznačeno kodom stanja poletno-sletne staze dodijeljenim tabelom II-1-3. Širenje uske tačke rosišta ukazuje na to da je vazdušna masa relativno blizu zasićenja što se obično povezuje sa stvarnim padavinama, povremenim padavinama, obližnjim padavinama ili maglom.

Ovo može da zavisi od korelacije sa padavinama, ali takođe može, makar djelimično, da zavisi i od razmjene vode na interfejsu vazduh-led. Zbog ostalih uključenih varijabli, kao što su temperatura na površini, solarno zagrijavanje i zagrijavanje ili hlađenje tla, malo povećanje temperature ne znači uvijek da će kočenje biti slabije. Opservaciju bi trebalo da koriste operatori aerodroma kao pokazatelj klizavosti, ali ne kao apsolutno stanje.

1.1.3.14 Dodijeljeni RWYCC 5, 4, 3 ili 2 ne mogu biti promijenjeni.

1.1.3.15 Dodijeljeni RWYCC 1 ili 0 može da se podigne korišćenjem sljedećih procedura (takođe vidjeti i 1.1.3.16):

a) ako rezultati korišćenog uređaja za mjerenje, odobrenog od strane Agencije za civilno vazduhoplovstvo, a kojim se ispravno upravlja i koji je kalibrisan, i sva ostala zapažanja podrazumijevaju viši RWYCC prema procjeni obučenog osoblja;
b) odluka da se unaprijedi RWYCC 1 ili 0 ne može da se zasniva samo na jednoj metodi procjene. Sva dostupna sredstva procjene klizavosti poletno-sletne staze koriste se kako bi se podržala ova odluka.

c) kada se RWYCC 1 ili 0 mijenja, površina poletno-sletne staze se često procjenjuje tokom perioda kada je viši RWYCC na snazi da bi se obezbijedilo da se stanje površine poletno-sletne staze ne pogorša ispod dodijeljenog koda; i
d) varijable koje se mogu uzeti u obzir prilikom procjene koja može da utiče na stanje površine poletno-sletne staze, uključuju ali nisu ograničene na:

   i) bilo kakve uslove padavina;
   ii) promjene temperature;
   iii) efekte vjetra;
   iv) učestalost korišćenja poletno-sletne staze;
   v) tip aviona koji koristi poletno-sletnu stazu.

1.1.3.16 Podizanje RWYCC 1 ili 0 korišćenjem procedura u 1.1.3.15 ne dozvoljava prekoračenje RWYCC 3.

1.1.3.17 Ako se snijeg ili druga tretiranja poletno-sletne staze koriste kao osnova za promjenu koda, površina poletno-sletne staze se često procjenjuje kako bi se obezbijedila kontinuirana efikasnost tretiranja.

1.1.3.18 RWYCC utvrđen sa tabele II-1-3 trebalo bi na odgovarajući način umanjiti uzimajući u obzir sva raspoloživa sredstva za procjenu klizavosti poletno-sletne staze, uključujući kriterijume date u tabeli II-1-4.

1.1.3.19 Kada je to moguće, izvještaje pilota o aktivnosti kočenja na poletno-sletnoj stazi trebalo bi uzimati u obzir kao dio tekućeg procesa praćenja, uz korišćenje sljedećeg principa:

a) izvještaja pilota o aktivnosti kočenja na poletno-sletnoj stazi koristi se u svrhe smanjivanja koda; i
b) izvještaja pilota o aktivnosti kočenja na poletno-sletnoj stazi može da se koristi samo u svrhe povećavanja koda ako se koristi u kombinaciji sa drugim informacijama koje ispunjavaju uslove za povećanje.

Napomena 1.– Procedure za sačinjavanje posebnih izvještaja o vazduhu u vezi sa aktivnošću kočenja na poletno-sletnoj stazi sadržani su u Postupcima za usluge u vazdušnoj plovidbi – Upravljanje vazdušnim saobraćajem (*PANS-ATM, Dok. 4444*), Poglavlje 4 i Dodatak 1, *Uputstvo za izvještavanje o vazduhu glasovnom komunikacijom.*

Napomena 2.–Procedure za smanjivanje prijavljenih RWYCC mogu se pronaći u 1.1.3.23, uključujući korišćenje tabele II-1-5 sa matricom procjene stanja poletno-sletne staze (RCAM).

1.1.3.20 Dva uzastopna izvještaja pilota o lošim uslovima kočenja na poletno-sletnoj stazi trebaju biti indikator za procjenu ako je RWYCC 2 ili bolji prijavljen.

1.1.3.21 Kada je jedan pilot prijavio jako loše uslove kočenja na poletno-sletnoj stazi, informacija se distribuira, vrši se nova procjena i razmatra se obustava operacija na toj poletno-sletnoj stazi.

Napomena 1.– Ako se smatraju odgovarajućim, aktivnosti na održavanju površina mogu se sprovesti istovremeno ili prije nego što se izvrši nova procjena.

*Napomena 2.– Procedure za pružanje informacija vazduhoplovima koji dolaze sadržane su u Postupcima za usluge u vazdušnoj plovidbi – Upravljanje vazdušnim saobraćajem (PANS-ATM, dok. 4444), Odjeljak 6.*6.

1.1.3.22 Tabelom II-1-4 prikazuje se korelacija izvještaja pilota o aktivnostima kočenja na poletno-sletnoj stazi sa RWYCC.

1.1.3.23 Tabele II-1-3 i II-1-4 zajedno formiraju matricu procjene stanja poletno-sletne staze (RCAM) u tabeli II-1-5. RCAM predstavlja alat koji se koristi prilikom procjene stanja površine poletno-sletne staze. RCAM nije samostalan dokument i koristi se u skladu sa povezanim procedurama kod kojih postoje dva glavna dijela:

a) kriterijumi procjene; i
b) kriterijumi za smanjivanje procjene na niži nivo.

2. ODRŽAVANJE OPERATIVNE POVRŠINE AERODROMA

LISTA TABELA I STATISTIČKIH PODATAKA

Tabela II-1-1.	**Procenat pokrivenosti za kontaminante**
Procijenjen procenat	Prijavljen procenat
10 – 25	25
26 – 50	50
51 – 75	75
76 – 100	100

Tabela II-1-2. Procjena dubine za kontaminante

Kontaminant	*Važeće vrijednosti za prijavljivanje*	*Značajna promjena*
STAJAĆA VODA	04, zatim procijenjena vrijednost	3 mm do i uključujući 15 mm
BLJUZGAVICA	03, zatim procijenjena vrijednost	3 mm do i uključujući 15 mm
VLAŽAN SNIJEG	03, zatim procijenjena vrijednost	5 mm
SUV SNIJEG	03, zatim procijenjena vrijednost	20 mm

Napomena 1.– Za stajaću vodu 04 (4 mm) je minimalna vrijednost dubine na i iznad koje se izvještava o dubini. (Od 3 mm i niže, trećina poletno-sletne staze smatra se VLAŽNOM).

Napomena 2.–Za BLJUZGAVICU, VLAŽAN SNIJEG i SUV SNIJEG, 03 (3 mm) je minimalna vrijednost dubine na i iznad koje se izvještava o dubini.

Napomena 3.– Iznad 4 mm za STAJAĆU VODU i 3 mm za BLJUZGAVICU, VLAŽAN SNIJEG i SUV SNIJEG procijenjena vrijednost se izvještava i značajna promjena odnosi se na uočene promjene sa ove procijenjene vrijednosti.

Tabela II-1-3. Dodjeljivanje koda stanja poletno-sletne staze (RWYCC)

Opis stanja poletno-sletne staze	*Kod stanja poletno-sletne staze (RWYCC)*
SUVO	**6**
MRAZ **VLAŽNO** (površina poletno-sletne staze pokrivena je bilo kojom vidljivom vlagom ili vodom do i uključujući 3 mm dubine) **BLJUZGAVICA** (do i uključujući 3 mm dubine) **SUV SNIJEG** (do i uključujući 3 mm dubine) **VLAŽAN SNIJEG** (do i uključujući 3 mm dubine)	**5**
ZBIJENI SNIJEG (Spoljna temperatura vazduha minus 15 stepeni celzijusa i niža)	**4**
VLAŽNO („klizava i vlažna“ poletno-sletna staza) **SUV SNIJEG** (više od 3 mm dubine) **VLAŽAN SNIJEG** (više od 3 mm dubine) **SUV SNIJEG NA ZBIJENOM SNIJEGU** (bilo koja dubina) **VLAŽAN SNIJEG NA ZBIJENOM SNIJEGU** (bilo koja dubina) **ZBIJENI SNIJEG** (Spoljna temperatura vazduha minus 15 stepeni celzijusa i niža)	**3**
STAJAĆA VODA (više od 3 mm dubine) **BLJUZGAVICA** (više od 3 mm dubine)	**2**
LED	**1**
VLAŽAN LED **VODA NA ZBIJENOM SNIJEGU** **SUV SNIJEG ILI VLAŽAN SNIJEG NA LEDU**	**0**

Runway condition description	*Runway condition code (RWYCC)*
DRY	**6**
FROST **WET (**the runway surface is covered by any visible dampness or water up to and including 3 mm deep) **SLUSH** (up to and including 3 mm depth) **DRY SNOW** (up to and including 3 mm depth) **WET SNOW (**up to and including 3 mm depth)	**5**
COMPACTED SNOW (Outside air temperature minus 15 degrees Celsius and below)	**4**
WET (“Slippery wet” runway) **DRY SNOW** (more than 3 mm depth) **WET SNOW** (more than 3 mm depth) **DRY SNOW ON TOP OF COMPACTED SNOW** (any depth) **WET SNOW ON TOP OF COMPACTED SNOW** (any depth) **COMPACTED SNOW** (outside air temperature above minus 15 degrees Celsius)	**3**
STANDING WATER (more than 3 mm depth) **SLUSH** (more than 3 mm depth)	**2**
ICE	**1**
WET ICE **WATER ON TOP OF COMPACTED SNOW** **DRY SNOW OR WET SNOW ON TOP OF ICE**	**0**

Tabela II-1-4. Korelacija koda poletno-sletne staze i izvještaja pilota o aktivnostima kočenja na poletno-sletnoj stazi

Izvještaj pilota o aktivnostima kočenja na PSS	*Opis*	*Kod stanja PSS (RWYCC)*		*Pilot report of runway braking action*	*Description*	*Runway condition code (RWYCC)*
N/A		6		N/A		6
DOBAR	Smanjenje brzine prilikom kočenja uobičajeno je za primijenjeni napor prilikom kočenja na točkovima I kontrola po pravcu je normalna	5		GOOD	Braking deceleration is normal for the wheel braking effort applied AND directional control is normal	5
DOBAR DO SREDNJI	Smanjenje brzine prilikom kočenja ILI kontrola po pravcu je između dobre i srednje	4		GOOD TO MEDIUM	Braking deceleration OR directional control is between good and medium	4
SREDNJI	Smanjenje brzine prilikom kočenja je značajno smanjeno za primijenjeni napor prilikom kočenja na točkovima ILI je kontrola po pravcu značajno smanjena	3		MEDIUM	Braking deceleration is noticeably reduced for the wheel braking effort applied OR directional control is noticeably reduced	3
SREDNJI DO LOŠ	Smanjenje brzine prilikom kočenja ILI kontrola po pravcu je između srednje i loše	2		MEDIUM TO POOR	Braking deceleration OR directional control is between medium and poor	2
LOŠ	Smanjenje brzine prilikom kočenja je značajno smanjeno za primijenjeni napor prilikom kočenja na točkovima ILI je kontrola po pravcu značajno smanjena	1		POOR	Braking deceleration is significantly reduced for the wheel braking effort applied OR directional control is significantly reduced	1
JAKO LOŠE	Smanjenje brzine prilikom kočenja je minimalno do nepostojećeg za primijenjeni napor prilikom kočenja ILI je kontrola po pravcu neizvjesna	0		LESS THAN POOR	Braking deceleration is minimal to non-existent for the wheel braking effort applied OR directional control is uncertain	0

Matrica procjene stanja poletno-sletne staze (RCAM)			
	Kriterijumi procjene	**Smanjivanje kriterijuma procjene**	
Kod stanja poletno-sletne staze	**Opis površine poletno-sletne staze**	**Kočenje/usporavanje aviona ili direktna kontrola procjene**	**Izvještaj pilota o aktivnostima kočenja na poletno-sletnoj stazi**
6 **5**	• SUVO • MRAZ • VLAŽNO (Površina poletno-sletne staze pokrivena je bilo kojom vidljivom vlagom ili vodom do i uključujući 3 mm dubine) **Do i uključujući 3 mm dubine**: • BLJUZGAVICA • SUV SNIJEG • VLAŽAN SNIJEG	– Smanjenje brzine prilikom kočenja je uobičajeno za primijenjeni napor prilikom kočenja na točkovima I kontrola po pravcu je normalna.	– DOBAR
4	***– 15ºC i niža spoljna temperatura vazduha:*** • ZBIJENI SNIJEG	Smanjenje brzine prilikom kočenja ILI kontrola po pravcu je između dobre i srednje.	DOBAR DO SREDNJI

3	• VLAŽNO („klizava i vlažna“ poletno-sletna staza) • SUV SNIJEG ili VLAŽAN SNIJEG (bilo koja dubina) NA ZBIJENOM SNIJEGU **Više od 3 mm dubine:** • SUV SNIJEG • VLAŽAN SNIJEG **Više od –15ºC spoljna temperatura vazduha[1]:** • ZBIJENI SNIJEG	Smanjenje brzine prilikom kočenja je značajno smanjeno za primijenjeni napor prilikom kočenja na točkovima ILI je kontrola po pravcu značajno smanjena.	SREDNJI
2	**Više od 3 mm dubine vode ili bljuzgavice:** • STAJAĆA VODA • BLJUZGAVICA	Smanjenje brzine prilikom kočenja ILI kontrola po pravcu je između srednje i loše	SREDNJE DO LOŠE
1	• LED[2]	Smanjenje brzine prilikom kočenja je značajno smanjeno za primijenjeni napor prilikom kočenja na točkovima ILI je usmjerena kontrola značajno smanjena.	LOŠE
0	• VLAŽAN LED[2] • VODA NA ZBIJENOM SNIJEGU[2] • SUV SNIJEG ili VLAŽAN SNIJEG NA LEDU[2]	Smanjenje brzine prilikom kočenja je minimalno do nepostojećeg za primijenjeni napor prilikom kočenja ILI je usmjerena kontrola neizvjesna.	JAKO LOŠE

[1] Poželjno je da se koristi temperatura površine poletno-sletne staze kada je to dostupno.
[2] Operator aerodroma može da dodijeli viši kod stanja poletno-sletne staze (ali ne viši od koda 3) za svaku trećinu poletno-sletne staze pod uslovom da se poštuje procedura iz 1.1.3.15.

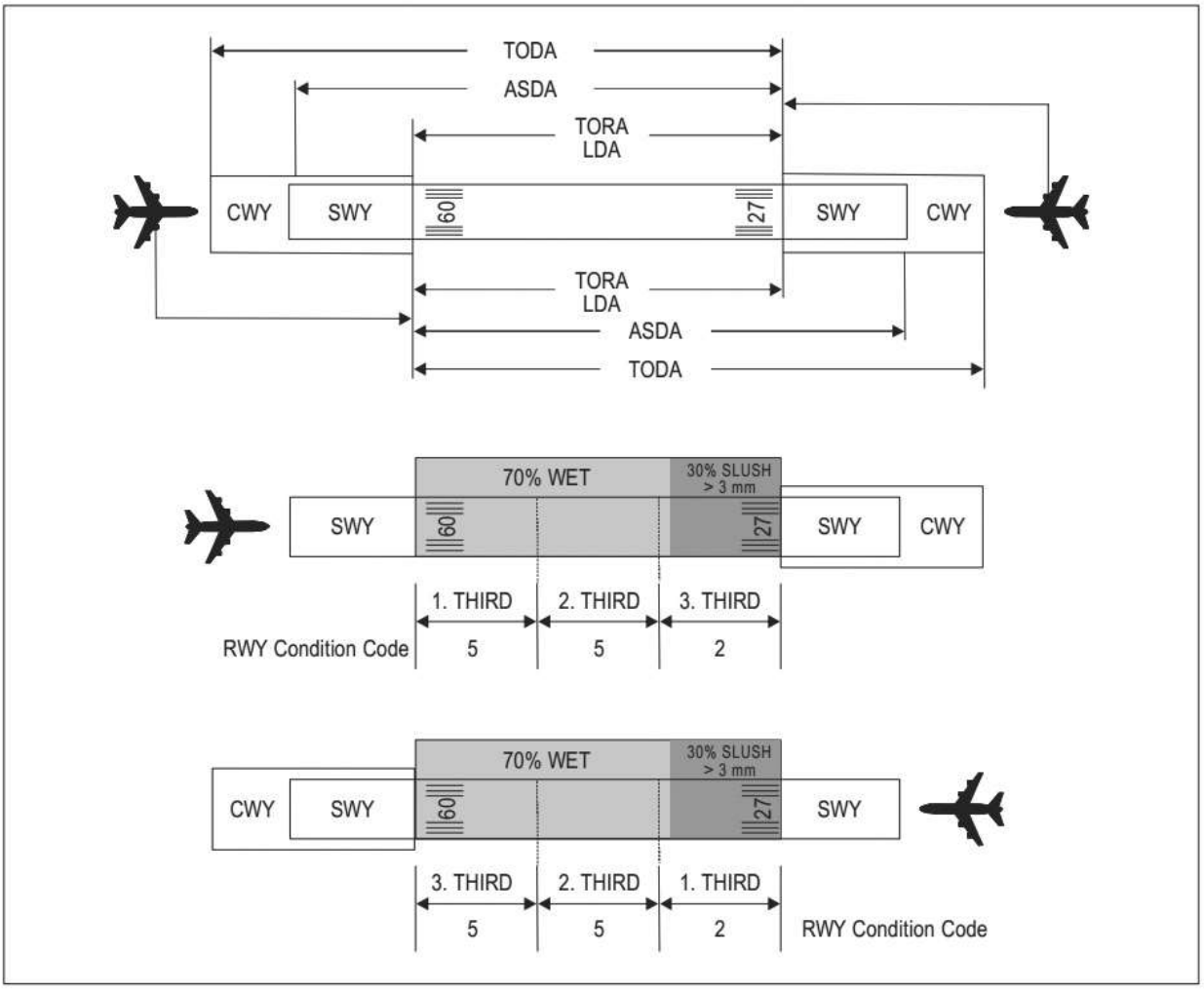

Slika II-1-1. Izvještavanje koda stanja poletno-sletne staze od ATS-a do letačke posade za trećine poletno-sletne staze

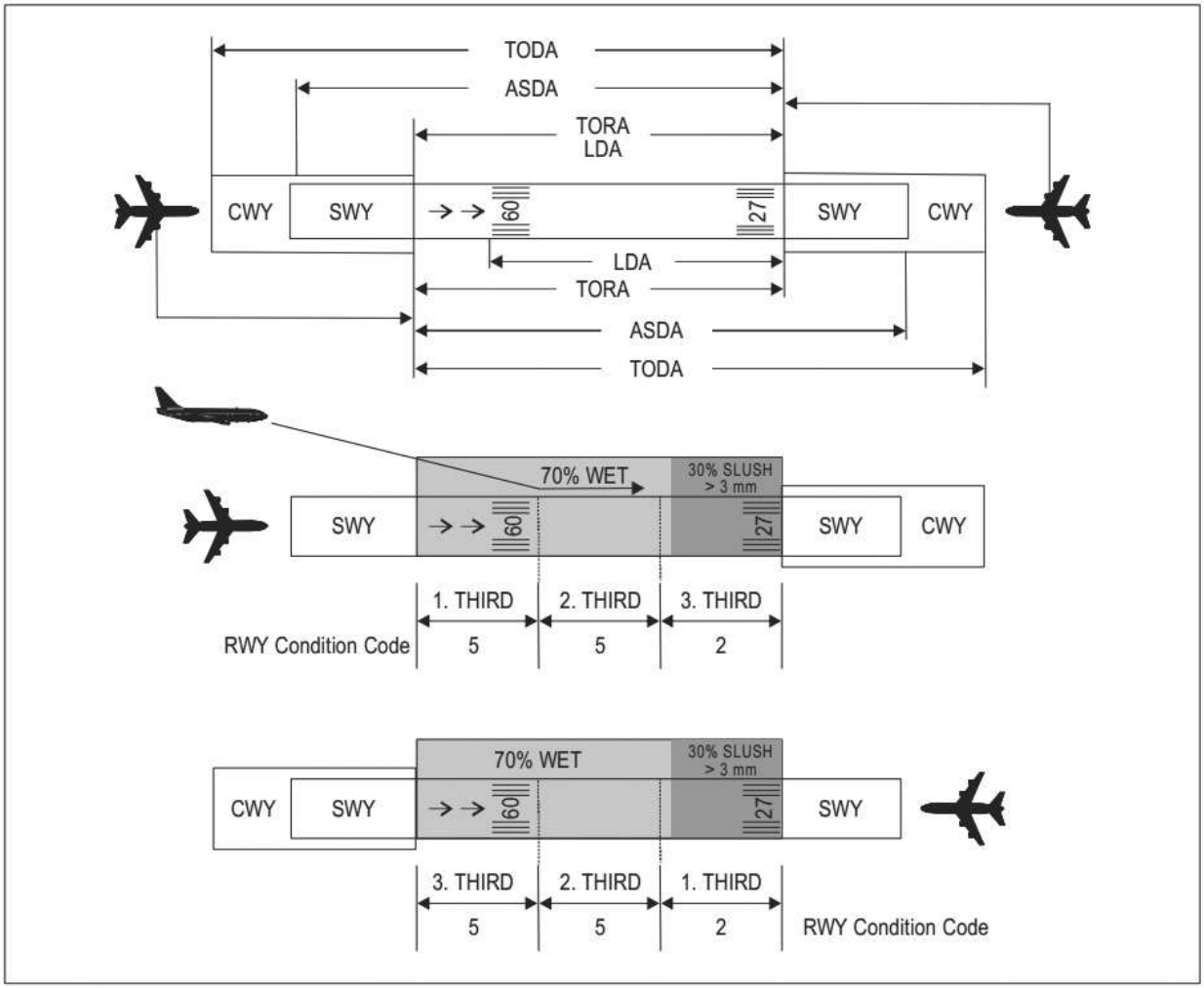

Slika II-1-2. Izvještavanje koda stanja poletno-sletne staze za trećine poletno-sletne staze od ATS-a do letačke posade na poletno-sletnoj stazi sa pomjerenim pragom

— — — — — — — —

Prilog 1 – Metode procjene stanja površine poletno-sletne staze

		ANEKS 14, tom I, 7. izdanje, jul 2016. godine	*NAPOMENA*
PROJEKTOVANJE I IZGRADNJA	Nagib	3.1.13 Uzdužni nagib 3.1.19 Poprečni nagib	
	Tekstura	3.1.26 **Preporuka**.– Prosječna dubina teksture nove površine ne treba da bude manja od 1.0 mm.	
	Minimalni nivo trenja koji je odredila država	3.1.23 Kolovoz poletno-sletne treba da je izrađen ili rekonstruisan tako da pruža karakteristike trenja površine na ili iznad minimalnog nivoa trenja koji je postavila država.	Kriterijumi koje je postavila država za karakteristike trenja površina i podaci dobijeni od metoda procjene koje je država postavila ili usaglasila čine referencu na osnovu koje se obavlja i procjenjuje praćenje trendova.
	Poliranje/uglačavanje površine kolovoza	3.1.23 Kolovoz poletno-sletne staze treba da je izrađen ili rekonstruisan tako da pruža karakteristike trenja površine na ili iznad minimalnog nivoa trenja koji je postavila država.	Metoda „Polished Stone Value“ (PSV vrijednost) je mjera otpora proklizavanja na malom uzorku kamene površine, nakon što je podvrgnuta standardnim postupcima za uglačavanje u određenom periodu.

			Naslage guma	Geometrijska promjena	Poliranje/ uglačavanje
METODE PROCJENE ZA PRAĆENJE TRENDOVA PROMJENE KARAKTERISTIKA TRENJA POVRŠINE	Vizuelno – makrotekstura	Vizuelnom procjenom dobija se veoma gruba procjena makroteksture. Mogu se identifikovati obimne naslage od guma.	X		
	Vizuelno – mikrotekstura	Vizuelnom procjenom dobija se veoma gruba procjena mikroteksture kao i do kojeg je stepena mikrotekstura popunjena i prekrivena gumom.	X		
	Vizuelno – geometrija poletno-sletne staze (stvaranje	Vizuelnom procjenom tokom kišne oluje i procesom sušenja poletno-sletne staze nakon toga otkriće se kako se sa poletno-sletne staze sliva voda i da li je došlo do bilo kakvih		X	

	bara)	promjena na poletno-sletnoj stazi koje su izazvale zadržavanje vode/stvaranje bara. Dubina bilo koje bare može se mjeriti lenjirom ili bilo kojim drugim odgovarajućim instrumentom/metodom za mjerenje dubine.			
	Dodirom – makrotekstura	Procjena dodirom može da razlikuje stepen gubitka teksture, ali ne može da se odredi i količina.	X		
	Dodirom – mikrotekstura	Procjena dodirom može da utvrdi da li je mikrotekstura ispunjena/prekrivena naslagama guma.	X		
	„Grease smear method“ (MTD)	Mjerenje zapremine – „Mean Texture Depth (MTD)“ prvenstveno korišćenjem „grease smear method“, predstavlja metodu mjerenja koja se koristi u istraživačke svrhe koje se odnose na performanse aviona.	X		
	„Sand (glass) patch method“ (MTD)	Mjerenje zapremine – „Mean Texture Depth (MTD)“. Ova metoda nije ista kao „grease smear method“. Trenutno ne postoji međunarodno prihvaćena veza između ova dva metoda.	X		
	Laser – stacionarni (MPD) Laser - pokretni (MPD)	Mjerenje profila – Srednja vrijednost dubine profila (MPD). Ne postoji uspostavljena veza između MTD i MPD. Veza mora da se uspostavi za korišćene laserske uređaje i korišćeni poželjni zapreminski način mjerenja.	X		
	Mjerenje trenja – kontrolisana primijenjena dubine vode	Mjerenje trenja predstavlja sistem podataka koji uključuje sve karakteristike trenja površine i karakteristike samog uređaja za mjerenje. Sve ostale varijable osim onih koje se odnose na karakteristike trenja površine moraju biti kontrolisane kako bi se izmjerene vrijednosti povezale sa karakteristikama trenja površine. Podaci sistema predstavljaju bezdimenzionalan broj koji je povezan sa karakteristikama trenja površine i kao takav takođe predstavlja mjeru makroteksture.	X		X

		(Broj koji sistem proizvede treba da bude povezan sa ostalim informacijama (metode procjene) kako bi se identifikovalo koje karakteristike trenja površine značajno utiču na podatke sistema). Poznato je da trenutno ne postoji konsenzus unutar vazduhoplovne industrije o tome kako da se kontroliše nesigurnost koja se odnosi na ponovljivost, obnovljivost i vremensku stabilnost. Najvažnije je da ta nesigurnost bude na što nižem nivou, shodno tome, ICAO je postrožio standarde povezane sa upotrebom uređaja za mjerenje trenja, uključujući obuku osoblja koje upravlja uređajima za mjerenje trenja.			
	Mjerenje trenja – prirodni vlažni uslovi	Mjerenja trenja obavljena pod prirodno vlažnim uslovima tokom kišne oluje mogu da otkriju da li su djelovi poletno-sletne staze podložni zadržavanju vode ili stvaranju bara i/ili padu ispod kriterijuma koje je postavila država.	X	X	X
	Modeliranje protoka vode i predviđanja dubine vode	Tehnologije u nastajanju na osnovu korišćenja modela površine poletno-sletne staze kojima se opisuje njena geometrijska površina (mapirana) i povezane sa senzorskim informacijama dubine vode omogućavaju informacije u stvarnom vremenu i samim tim potpuno praćenje površine poletno-sletne staze i predviđanje dubine vode.		X	